

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань свободи слова та інформаційної політики

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 286-83-79

№ 04-32/20-517

"04" 09 2017 р.

Гамбаряну К.

Шановний пане Карен!

Згідно з дорученням Першого заступника Голови Верховної Ради України Геращенко І.В. до Вашого звернення про недопустимість обмеження доступу громадян України та іноземних громадян до будь-яких Інтернет ресурсів інформуємо.

Частиною 2 статті 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до міжнародних актів з прав та свобод людини Конституція України (ст.ст. 15, 34) визначає, що суспільне життя у країні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності, забороняє цензуру, гарантує кожному громадянину право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, забезпечує право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію різними способами на свій вибір.

Стаття 34 Конституції України гарантує свободу слова, право на отримання об'єктивної інформації, право збирати та розповсюджувати інформацію, а стаття 15 Основного Закону забороняє цензуру.

Заборонено не лише створення державних органів для цензурування медіа, заборонено будь-яке втручання державних органів, посадових осіб, громадських

організацій та окремих громадян в організаційно-творчу діяльність видавців, контроль за ідеологічним спрямуванням видань.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Україна ратифікувала у 1995 році Європейську конвенцію про захист прав людини. Стаття 10 Конвенції «Свобода вираження поглядів» гласить:

«1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду».

Галузеве інформаційне законодавство базується на цих принципах і, за великим рахунком, відповідає демократичним стандартам.

В Україні чинні закони «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України», «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію», «Про телебачення і радіомовлення», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про інформаційні агентства», «Про рекламу», «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про ратифікацію Європейської конвенції про транскордонне телебачення» та інші.

Конституційні положення з питань свободи слова та інформаційної діяльності розвиваються та конкретизуються у більш як 110 нормативно-правових документах - Законах, Указах Президента України та постановах Кабінету Міністрів України. Наявна законодавча база створює реальні можливості кожній людині в українському суспільстві безперешкодно

дотримуватися своїх поглядів, вільно виражати і поширювати свої думки, ідеї та інформацію.

Конституція України у ст. 54 гарантує кожному громадянину свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Окрім цього, держава визнає за кожним громадянином право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності, встановлює пряму заборону використання чи поширення вказаних результатів без згоди автора.

Право інтелектуальної власності — це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений чинним законодавством.

У ЦК України (ст. 420) визначено такі об'єкти права інтелектуальної власності: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організації мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин та породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці.

Суб'єктами права інтелектуальної власності є: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та/або майнові права інтелектуальної власності відповідно до актів цивільного законодавства чи договору (ст. 421 ЦК).

Зміст права інтелектуальної власності становлять особисті немайнові та майнові права. До особистих немайнових прав інтелектуальної власності належать:

1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності;

2) право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності;

3) інші особисті немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Своєю чергою, майновими правами інтелектуальної власності є:

1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;

3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання;

4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Використання права інтелектуальної власності здійснюється або особою, яка має виключне право, або за її дозволом іншою особою, крім випадків правомірного використання без такого дозволу. Здійснення права інтелектуальної власності, що належить декільком особам, здійснюється за договором між ними чи за спільною згодою. Певними особливостями наділено також і використання об'єкта інтелектуальної власності, який створено у зв'язку з виконанням трудового обов'язку чи на замовлення. В цьому разі, особисті немайнові права залишаються у творця, тоді як майнові права на об'єкт інтелектуальної власності спільно належать творцеві та особі, з якою він перебуває у трудових відносинах, чи замовнику, якщо інше не встановлено законом чи договором.

У своїй сукупності право інтелектуальної власності умовно можна поділити на:

- авторське право та суміжні права;
- право промислової власності;
- засоби індивідуалізації товарів, робіт і послуг та їх виробників.

Свобода обігу інформації сьогодні тісно пов'язана з розвитком інформаційних технологій і, перш за все, Інтернету.

Основними нормативними актами, які безпосередньо визначають сьогодні напрями регулювання Інтернет - відносин в Україні, є Укази Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31 липня 2000 р., «Про заходи щодо захисту інформаційних ресурсів держави» від 10 квітня 2000 р., «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій» від 20 жовтня 2005 року та Закони України «Про телекомунікації», «Про захист персональних даних», «Про електронний цифровий підпис», «Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про національну програму інформатизації», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах».

Офіційне визначення Інтернету надається у Законі України «Про телекомунікації». Стаття 1 (абзац 15) гласить, що «Інтернет - всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет - протоколі, визначеному міжнародними стандартами».

Іншими словами, Інтернет можна розглядати як засіб комунікації між людьми. Але це визначення не є вичерпним.

Сьогодні вже виокремилися Інтернет - відносини, які в першу чергу потребують правового визначення. Насамперед, це відносини, які пов'язані з функціонуванням самої Мережі й доступом до Інтернет, відносини щодо захисту авторських та інших виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності, які розміщені в Інтернеті, а також ті, що пов'язані з функціонуванням у Мережі засобів масової інформації.

Необхідно зазначити, що неодмінною умовою діяльності в Україні ЗМІ є їх державна реєстрація. Порядок створення (заснування) та організації діяльності окремих ЗМІ визначаються законодавчими актами про ці засоби. Отже, діяльність ЗМІ в Україні можлива лише після отримання встановлених законодавством дозволів.

Водночас Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів налічує 164 найменування електронних варіантів друкованих видань, більше 40 сайтів телевізійних компаній, 23 – радіо і понад 70 так званих мережевих, чи Інтернет- видань, плюс веб-сторінки численних блогерів.

Поза сумнівом, сьогодні Інтернет став найпопулярнішим джерелом інформації. Можливість доступу до мережі Інтернет дає змогу ознайомлюватися з новинами за допомогою електронних версій звичайних газет, телепередач або спеціалізованих сайтів. Існування власних сторінок друкованих та аудіовізуальних ЗМІ у мережі Інтернет робить інформаційні ресурси доступними майже з кожної точки світу 24 години на добу.

Питання: чи можна вважати публічно поширювану інформацію, в тому числі аудіовізуальну мережею Інтернет масовою, а саму мережу Інтернет засобом масової інформації, перейшло в розряд риторичних .

Експерти вважають, щоб відповісти на це та інші питання, потрібно визначившись на законодавчому рівні з базовими поняттями, що існують де-факто, як от : „веб”, „веб-сторінка”, „веб-сайт”, „веб-сервер”, „контент”, «аудіовізуальний контент», „чат”, „форум”, „блог”, „блогер”.

Інформація та комунікація є важливими складовими політичної системи. З удосконаленням інформаційних технологій, політична система отримала можливість функціонувати набагато оперативніше, що дуже корисно для різноманітних державних служб.

Останнім часом посилюється політична боротьба на просторах мережі. Інтернет-технології широко використовуються в політичному, а особливо виборчому процесі.

Як твердять соціологи, для отримання політичної інформації люди віддають перевагу в основному телебаченню або друкованим ЗМІ. Наприклад, за

даними соціологів із центру Разумкова, інформацію про партії з інтернету отримують тільки 4% респондентів, натомість із загальнонаціональної преси й телеканалів 40% та 86 % відповідно.

Загалом політичне інтернет-середовище України містить кілька основних каналів, які забезпечують зв'язок політичних діячів з електоратом. На сайтах партій можна знайти різну інформацію: від статуту й програми партії до банківських рахунків для благодійних внесків у парткасу. Відомі українські політики також мають персональні сайти, які виступають своєрідним майданчиком для існуючих та потенційних прихильників того чи іншого лідера.

Як данина моді, політики заводять власний блог: будь-то на спеціалізованому ресурсі, чи, наприклад, на сайтах популярних мережеских видань.

Рівень довіри користувачів до блогів досить високий. Блоги мають ряд переваг: можливість легко публікувати інформацію, відсутність будь-яких просторово-часових обмежень для виходу на реципієнта інформації. Головна їхня функція – оперативно донести до користувача позицію політика з певного питання.

Таким чином, інформація яка поширюється через мережу інтернет орієнтована на необмежене коло осіб, відповідно є масовою інформацією. Інтернет-видання (веб-сайт) є засобом, призначеним для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації, а відповідно – є засобом масової інформації.

Обмеження доступу громадян України чинне законодавство України не встановлює.

З повагою

Голова Комітету

Вікторія Сюмар